

Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України «Про внесення змін до статті 255 Кодексу
України про адміністративні правопорушення та деяких законів щодо
вдосконалення законодавства у сфері запобігання зловживанням на
оптовому енергетичному ринку»
*(реєстр. № 12299 від 09.12.2024)**

***Анотація.** В Інформаційній довідці розглянуто питання посилення адміністративної відповідальності за порушення та зловживання на оптовому енергетичному ринку в контексті проекту Закону України (реєстр. № 12299 від 09.12.2024 р.) (далі – законопроект).*

***Ключові слова:** адміністративна відповідальність, адміністративне стягнення, штраф, учасник оптового енергетичного ринку, енергетичний продукт, зловживання.*

Вступна частина. Метою законопроекту є узгодження правових норм законів України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», «Про ринок електричної енергії» та Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) у частині надання повноважень посадовим особам Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП), складати протоколи про адміністративні правопорушення, посилення відповідальності за порушення законодавства, що регулює засади функціонування оптового енергетичного ринку (зміни до статті 255 КУпАП).

З огляду на викладені в законопроекті пропозиції, вважаємо за доцільне зазначити таке.

Основна частина. Підтримуючи необхідність удосконалення положень КУпАП щодо надання повноважень посадовим особам НКРЕКП складати протоколи про адміністративні правопорушення, слід вказати, що законопроект змістовно пов'язаний із законами України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», «Про ринок електричної енергії», «Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання зловживанням на оптових енергетичних ринках».

У зв'язку з імплементацією у вітчизняне законодавство вимог Регламенту Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 1227/2011 від 25 жовтня 2011 року щодо доброчесності та прозорості оптового енергетичного ринку Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання зловживанням на оптових енергетичних ринках» (далі – Закон про REMIT) здійснення операцій з оптовими енергетичними продуктами без реєстрації як учасника оптового енергетичного ринку в Україні визнається зловживанням на оптовому енергетичному ринку. Закон про REMIT впроваджує фундаментальні принципи європейського енергетичного ринку в Україні, узагальнює передумови для стабільного функціонування вітчизняної енергетичної системи та її синхронізації до об'єднання з енергетичними системами держав-членів ЄС, визначає сфери відповідальності за зловживання та порушення на оптовому енергетичному ринку. Законодавчо встановлено, що з 1 лютого 2024 року всі

операції з оптовими енергетичними продуктами здійснюються виключно особами, які зареєструвалися як учасники оптового енергетичного ринку. Із метою практичної реалізації положень Закону про REMIT, останнім часом були прийняті такі постанови НКРЕКП: «Про затвердження Змін до Порядку розгляду справ про адміністративні правопорушення та накладення адміністративних стягнень» від 22 серпня 2023 року № 1537, «Про затвердження Порядку реєстрації учасників оптового енергетичного ринку» від 4 жовтня 2023 року № 1812, «Про затвердження Порядку розслідування зловживань на оптовому енергетичному ринку» від 26 вересня 2023 року № 1756, «Про затвердження Порядку (методики) визначення розміру штрафів, які накладаються Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» від 29 вересня 2023 року № 1800 тощо.

Згідно з пунктом 3 частини першої статті 21 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» здійснення операцій з оптовими енергетичними продуктами без реєстрації як учасника оптового енергетичного ринку вважається зловживанням на оптовому енергетичному ринку. Відповідно до частини 2 статті 22 цього Закону за порушення законодавства у сфері енергетики до суб'єктів господарювання, що провадять відповідну діяльність, НКРЕКП може застосовувати санкції, у тому числі у вигляді штрафу.

У контексті зазначеного законопроектом передбачається встановлення відповідальності та накладення штрафу в розмірі від 3000 до 100000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян на осіб, які здійснюють операції з оптовими енергетичними продуктами та/або пов'язані з ними без реєстрації як учасника оптового енергетичного ринку. Незважаючи на суттєве збільшення сум штрафів, у супереч частині першій статті 27 Бюджетного кодексу України та частині третій статті 91 Регламенту Верховної Ради України, не додається необхідне фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки) законопроекту.

Водночас вважаємо, що розмір суспільної небезпеки від такого правопорушення не узгоджується із запропонованими санкціями, що потребує їх перегляду. Адже таке суттєве збільшення сум штрафів суперечить вимогам статті 33 КУпАП щодо встановлених критеріїв накладення адміністративного стягнення, виходячи з характеру вчиненого правопорушення, особи порушника, ступеня його вини, майнового стану, обставин, що пом'якшують і обтяжують відповідальність. Суми штрафів мають відповідати принципу пропорційності адміністративного стягнення рівню суспільної шкідливості вчиненого правопорушення, його поширеності, конкретним обставинам вчинення та негативним наслідкам, які воно завдає встановленому порядку управління, власності та правам громадян. У подальшому недотримання зазначених принципів може призвести до оскарження та скасування рішень про накладення адміністративних стягнень у судовому порядку, що безумовно перешкоджатиме досягненню мети законопроекту – притягненню до адміністративної відповідальності за передбачені в ньому порушення.

Висновок. Законодавче забезпечення запобігання зловживанням на оптових енергетичних ринках сприяє виконанню зобов'язань щодо наближення

законодавства України у сфері енергетики до європейського, підвищенню рівня інтеграції енергетичних ринків України та ЄС, поглибленню довіри іноземних учасників до українських енергетичних ринків. У рамках удосконалення основних засад державної політики у сфері регулювання ринку енергетики доцільним є доопрацювання законопроекту в частині узгодження сум запропонованих штрафів, установлених відповідно до пункту 4¹ частини четвертої статті 77 Закону України «Про ринок електричної енергії», з нормами КУПАП (статті 163¹⁸, 163¹⁹ та 188³⁶).

***Дослідницька служба
Верховної Ради України***

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*